

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 347

כ"ז אייר
תשפ"ה

פרשת בהר

דרך חיים

אמונה שלמה - "וכי תאמרו מה נאכל" בתפילה לפניו יתברך מיד "וצויתי את ברכתי" על אף חסרון האמונה, מכוחה של תפילה. כך היה מסביר הרבי ר' זושא. ואמר על דברים הללו ר' משה אליקים בריעה, בנו של המגיד מקוז'ניץ, שראויים הדברים למי שאמרם, שכך היה חי הרבי ר' זושא בבטחון מוחלט בקב"ה. שהייתה הנהגתו "עוד הם מדברים" בתפילתם, מיד בעודם מדברים - "ואני אשמע".

.....

כותב ה'אהבת שלום' מויז'ניץ, ר' שלום מקוסוב, על הפסוק "ונתתי גשמיכם בעתם", שהלא מפתח של גשמים הוא מאותם ג' מפתחות שביד הקב"ה (ב.), אם כן היה לומר 'ונתתי גשמי בעתכם' ולא "גשמיכם". יישב את הדבר על פי לשון הגמרא שאומרת "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה" (שבת י:), ומה שיך לומר 'מתנה' כשהיא בבית גנזיו, הלא מתנה היא רק כאשר הינה ביד המקבל.

יודעים אנו שבדיני קידושין אם נתנה האשה את המטבע לאיש ואמר האיש 'הרי את מקודשת לי' אינה מקודשת. אך אם מדובר באדם חשוב שהזכות לתת לו דבר מה נחשב ממש כאילו אנחנו קיבלנו ממנו, מכח זכות זו, הדבר מועיל לקידושין כאילו קיבלה היא ממנו. כך אצל עם ישראל. הקב"ה כל כך חפץ בשמירת השבת שלנו, עד שכאשר אנו שומרים את השבת שניתנה לנו כאילו הקב"ה קיבלה במתנה

המשך בעמוד הבא

"ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה" (ויקרא כה יט). אומר הרבי ר' זושא שכל זמן שלישראל יש אמונה בה' יתברך יורדות השפעות בלא הרף. אך בזמן שמתחילים להקשות קושיות ולהסתפק מקלקלים את ההשפעות ועוצרים אותן. זו כוונת הפסוק, שמלכתחילה יורדות השפעות מן השמיים, אך יש לחוש שמא מחוסר בטחון ואמונה יפסק השפע, על זה נאמר "וישבתם לבטח עליה" - מכח הבטחון. על כך ממשיכה התורה (שם כ-כא) - "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו" אז "וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים" בלבד. אבל אם תהיה אמונה שלמה בה' יתברך אז יתקיים האמור במלאכי (ג י): "ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" באופן מוחלט. כאשר אנו בוחנים את הקב"ה אז יש צורך של "וצויתי את ברכתי", שיהיה ציווי לברכה. אבל באופן של אמונה מוחלטת - "אפתח לכם את ארבות השמים" מעצמי בלי ציווי על הברכה. זהו כוחה של אמונה ברורה, שממנה בא שפע בלתי פוסק.

זוהי הסיבה שהאדם עלול להפסיד את פרנסתו, כדברי ר' אליעזר: "ואני שנבראתי לשמש את קוני - אינו דין שאתפרנס שלא בצער?! אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, שנאמר: "עונותיכם הטו" (קידושין פב:).

אך התיקון לאותו פגם באמונה הוא בעמדנו בתפילה לפני הקב"ה. זו כוונת הפסוק, שעל אף שאין בנו

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

מאיתנו. כך בכל קיום התורה והמצוות שמעוררים מלמעלה השפעות טובות, רואה הקב"ה כביכול אנו מעניקים לו את אותן השפעות. לכן אומר הכתוב "גשמיכם", כביכול נותנים אנו לו את גשמינו. והדברים מפליאים.

שבת שלום!

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ויפר הרב אהרן יעקבוביץ, חתנו של ר' אריה:

"בשמחה של מצוה פגש בר' אריה ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי יוסף כהנמן זצ"ל. כשראהו הרב כהנמן רץ אליו בשמחה, הושיט לו את ידו לשלום, נשק לו ואמר: "יסלח לי, אבל כשאני רואה איני יכול שלא לחבקו ולנשקו...".

...

אשה אחת טרחה וסרגה עבור ר' אריה זוג כפפות צמר. כשהגישה לו אותן סירב ר' אריה לקבלן מידה באמרו: "הכיצד ארגיש בידו של אדם עת יושיט לי כף ידו לשלום?!".

(איש צדיק היה עמ' 233)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לדעת הט"ז (או"ח שכא סקי"ב) יש איסור לישה גם כשמערבים שמן עם ירקות קצוצים דק, ורבים תמהו מה כוונתו (שביתת השבת ועוד). הגדיר מו"ר הגאון הגדול הגרי"מ שטרן שליט"א על כך שהכוונה היא למשקה שיוצר חיבור בין החתיכות כך שכשלישין אותן עם המשקה הן נהיות כקבוצה אחת. לכן אין דין זה דווקא בירקות החתוכים דק ממש, אלא הכוונה היא לכל מציאות של חיבור הירקות יחד. לכן בסלט אין בעיה, משום שכל חתיכה עומדת בפני עצמה. מה שאין כן סלט מיונז עם חצילים או תפוא וכדומה שיש בזה חיבור - יש בכך איסור לש. אמנם בסלט תירס עם מיונז אין בעיה, משום שהמיונז לא מצליח לחבר את החלקים, והוא הדין בסלט חסה עם מיונז, משום שכל חתיכה עומדת לעצמה. לכן סלט כרוב וגזר יש להכינו מערב שבת, ואם לא היה יכול מכל סיבה שהיא נכין בשבת רק בשינוי של עירוב בצורת שתי וערב, כפי שביארנו בשבוע שעבר.

ראיתי מי שפלפל הרבה לאסור את מה שאנשים מערבבים קפה וסוכר עם מעט מים חמים ולאחר מכן מוסיפים חלב על מנת לקבל קצף. אך לכאורה אין בזה שום איסור לישה כי הסוכר נשאר כמעט על עמדו והבלילה דלילה מאוד, וכן מדללים אותה יותר ומוסיפים לתוכה חלב. לכן אין בכך מניעה. אלא אם כן מדובר בכמות גדולה של קפה וסוכר ומים, שהדבר מייצר עיסה עבה, שהוא דבר שכמעט אינו במציאות, וגם אז יש לדון שמא הדילול המידי משווה לבלילה זו דין היתר.

הכנת ג'לי ופודינג בשבת - על ידי נתינת מים לתוך אבקת הפודינג נהפכת האבקה לסמיכה, וזה ממש כנתינת מים לתוך קמח, שהקמח עשוי מחלקים נפרדים וע"י המים נהפך לגוש אחיד. לכן אם עושים את אבקת הפודינג לבלילה עבה וסמיכה אסור לעשותה בשבת וצריך להכינה מערב שבת. לעומת זאת הכנת ג'לי אסורה משני טעמים - לש ונולד, משום שנוצר כאן דבר חדש. כך הכריע מרן הרב וואזנר (שבה"ל ח"ז מד).

הכנת פירה ו'מנה חמה' - ראשית יש לברר עם המפעל האם האבקה עברה תהליך בישול גמור, משום שאם אנו מסופקים בדבר יש להיזהר לתת את האבקה רק בתוך מים שבכלי שלישי, כלומר כלי שאליו מזגנו מכוס נוספת שבה יש מים שנמזגו מההמיחם. כמו כן, עצם שפיכת המים לא הופכת מיד את האבקה לפירה, על כן נשפוך את המים ונעשה שינוי בערבוב האבקה בשתי וערב, אע"פ שמדובר בבלילה

המשך בעמוד הבא

כמיום תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

עבה, משום שאי אפשר היה להכינה מבעוד יום (כקולת הט"ז סי' שכא והמ"ב שם). אבל הכרעת חז"ל (זבחים צד: בעניין נתינת פשתן למים) במציאות ה'מנה חמה' שונה. משום שע"י נתינת המים נוצר המאכל, לכן נשנה את הסדר ונוציא את המאכל מהכלי, נשפוך לתוכו מים ורק לאחר מכן נחזיר את המאכל ונסגור את המכסה. כשכאמור אם המאכל או התבלין לא התבשלו קודם לכן נקפיד לתת את המים באופן שיהיו בגדר 'כלי שלישי' ולא ישירות מהמיחם.

בהכנת ביצה עם בצל שמן ומלח יש להיזהר במספר דברים: א. יש לקלף את הבצל והשום סמוך לסעודה. ב. נשים שמן על גבי הבצל לפני שנשים מלח (משום איסור 'מעבד'). לאחר מכן ניתן יהיה לערבבם כרגיל, משום שהביצה והבצל ניכרים כל אחד לעצמו ואין בזה חשש לישה. לעומת זאת, אם נשים מיונז במקום שמן יש צורך לעשות שינוי בעירובם באופן של שתי וערב, משום שהמיונז מחבר את הביצה והבצל יחדיו.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |
תשובה |

האם מותר להוסיף מלח לתוך סיר של תבשיל כשאנו על הפלטה?
מותר לכתחילה להוסיף את המלח בין לאשכנזים ובין לספרדים. הגמרא (שבת מב:) הביאה שני לשונות סותרות (אביי בשם רבי חייה), לפי הלשון הראשון מלח אינו מתבשל אפילו בכלי ראשון רותח כשאנו עומד על גבי האש, ולפי הלשון השני מלח נחשב מקלי בישול שאנו חוששים שמא מתבשלים אפילו בלי שני. דעת מרן השו"ע (שיח ט) כדעת רוב הפוסקים היא שמלח לא מתבשל כלל, משום שלצורך בישולו הוא זקוק לבישול ארוך כמו בישול של בשר בהמה, ולכן רק לכלי ראשון שעומד על גבי האש אסור להכניס מלח. לעומת זאת, לדעת מרן הרמ"א (שם) יש לחשוש לדעת התוספות והמרדכי שסברו שמלח מתבשל אף בכלי שני, וכתב בדבריו שהמחמיר תבוא עליו ברכה, כלומר שאין זה מעיקר הדין.

אמנם כל האמור הוא דווקא במלח שאינו מבושל, אולם לגבי מלח מבושל כתב המג"א שגם למרן הרמ"א אין מקום להחמיר כי אין בישול אחר בישול בדבר יבש (בשונה מסוכר שנעשה מיד ללח). ולכן כיום שהמלח מבושל, וגם המלח שאינו מבושל עובר תהליך ייבוש בחום גדול בתנור - אין מקום בכלל לחשוש ומותר לכתחילה לתת מלח בסיר שהורדנו מהאש, וכל שכן בקערת המרק שהיא כלי שני ולעתים אף שלישי. ואציין לדעת מרן המ"ב שחלק על המג"א וכתב שגם מלח מבושל יש להיזהר מלתת בכלי ראשון.

לסיכום, למרן השו"ע ובני ספרד אין מקום לחומרא זאת, ולדעת מרן הרמ"א ובני אשכנז במלח מבושל כשלנו מותר לשים בתוך כלי ראשון שאינו על גבי האש. לו יצויר שאדם רוצה להחמיר בזה עליו לדעת שזו חומרא גרידא ותבוא עליו ברכה.

שאלה |
תשובה |

האם יש איסור בקשירת קשר על גבי קשר בשבת?
מותר לכתחילה ללבוש מטפחות שכאלו בשבת ולקשור אותן באופן זה. אמנם הקיצושי"ע (סי' פ) ורב פעלים (ח"ב מד) אסרו, אבל אין כוונתם למטפחות שעליהן נסובה השאלה, שכן במטפחות אלו הקשר על קשר לא נעשה בהידוק, וממילא לא נחשב כקשר על גבי קשר. וזו הכרעתו של מרן הגרש"ז (שש"כ פט"ו).

האם מותר לשים מפה ארוכה על גבי שולחן השבת כך ששוליה מגיעים לרצפה?
מותר לכתחילה, ואין בזה חשש ש עשיית אוהל. וכן מותר לפרוס שמיכה ארוכה על גבי המיטה אף אם היא תגיע עד הרצפה. וכך פסק מרן המ"ב (סי' שו סקל"א).

שאלה |
תשובה |

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | אני אוכלת בבוקר שיפון וצימוקים בלבן ומערבבת אותם יחדיו, האם אני עוברת בכך על איסור לישה?

תשובה | בדיעבד לא עברת בכך על איסור לישה, אך להבא יש תקפידי לערבב בשינוי בצורך שתי וערב, משום שיש ספק שמא זו בלילה עבה ועל כן צריך בה שינוי.

מה שכן יש להיזהר שאם אינך מתפללת שחרית בשבת בבוקר, משום שאת טרודה עם הילדים, אז את מחויבת לקדש לפני האכילה. אך אם את נוהגת להתפלל שחרית בשבת בבוקר - ניתן לאכול גם ללא קידוש קודם התפילה.

שאלה | האם מותר להניח מיונז על פירורי מצה ולערבבם יחד?

תשובה | עצם ההנחה מותר, שכן הם אינם מתערבים אלא נדבקים. אבל לטובת הערבוב יש צורך בשינוי-ערבוב באופן של שתי וערב.

